

5. Könnvűzene és film: a Beatles-modell

A tanulmány rövid összefoglalása: „Manapság már közhelynek számít, hogy a Beatles mozgóképi munkásságának köszönhetjük a mai értelemben vett videoklip-esztétikát. Tanulmányomban a zenekar audiovizuális önreprezentációját és a szociokulturális közegben kialakított perszónáját vizsgálom a hatvanas évek eszméletörténeti háttérével összefüggésben. A játékfilmek mellett nagyobb hangsúlyt fektetek a promóciós filmek formanyelvi és önreflexív gyakorlataira. Elemzésükkel igyekszem rámutatni azokra a reprezentációs stratégiákra, amelyek esztétikai és perceptuális értelemben átalakították a közönség és az előadó viszonyát a film nyelvén újraalkotott hitelességhez. Tanulmányomban a zenei esemény új, mediális tapasztalatán túl a videoklipek fikciója és a zenekar virtuális perszónája között tapasztalható összefüggés mellett érvelek. A Beatles által fokozott mértékben használt audiovizuális önreflexió műfaji és stílári elemzése mellett a vizsgálat tárgyát kitágítom a társadalmi kontextusra. Arra kérdezek rá, hogy a hatvanas évekre jellemző társadalmi, politikai és szociokulturális ellentmondások miként artikulálódnak a Beatles-filmekben és videoklipekben. Igyekszem rávilágítani arra a feszültségre, amely az ellenkultúra belső fantáziavilága és ideológiamentes dekonstrukciója, valamint a korabeli politikai realitás és aktivitás között tapasztalható.” (Berényi Csaba)

Keretben: Berényi Csaba

„A Beatles imázsában bekövetkezett 1966-os fordulatot nem pusztán a külső megjelenés és az egyre eklektikusabbá, mélyebbé váló zene, hanem a hitelességhez való viszony ártértékelődése határozta meg. A Beatles esetében az autentikusság nem más, mint a művészi és mediális értelemben vett folyamatos változás. A promóciós filmek új befogadói gyakorlatokat igénylő kódrendszerét és még formálódó kulturális pozícióját jól szemlélteti a *Rain* és a *Paperback Writer* (Michael Lindsay-Hogg, 1966) klipje. A dalokhoz két merőben eltérő verziót forgattak. Az első kettőt a *Ready, Steady, Go!* műsorában mutatták be. A videóban felbukkanó zenekar üdvözlö a közönséget, majd távollétük miatt szabadkozva konferálják fel a produkciót. Mindez rávilágít a Beatles és a rajongótábor között növekvő távolságra, illetve arra az auslander gondolatára, hogy a hitelesség záloga nem a fizikai jelenlét, hiszen a rockzene megismételhetetlen eseménye, aurája nem a színpadon, hanem a stúdióban születik.”

(Berényi Csaba: Félreértés minden, amit látsz. Önreflexió, hitelesség és virtuális jelenlét a Beatles filmjeiben és videoklipjeiben. *Apertúra*, 2018. nyár.

<http://uj.apertura.hu/2018/nyar/berenyi-felreertes-minden-amit-latsz-onreflexio-hitelesseg-es-virtualis-jelenlet-a-beatles-filmjeiben-es-videoklipjeiben/>

Kérdések:

Mit nevezünk zenei perszónának?

Milyen önreflexív reprezentációs stratégiákat alkalmazott a Beatles?

Melyek a fiktív, és melyek a dokumentarista elemek az *Egy nehéz nap éjszakája* című filmben?

Milyen képet adnak a Beatles mozgóképi munkái a hatvanas évek társadalmáról?

Kreatív feladat:

Válassz ki egy Beatles-dalt! Képzeld el, milyen narratív vagy asszociatív képsorokat rendelni hozzá, és készíts egy három oldalas forgatókönyv-vázlatot a kisfilmhez!

Ajánlott olvasmányok:

Berényi Csaba: A Beatles-filmek elemzése. *Apertúra Magazin*,
<http://magazin.apertura.hu/film/a-beatles-filmek-elemzese/6455/>
Ungvári Tamás: *Új Beatles Biblia*. Budapest, Scolar, 2011.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt
azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

